

Zmena v zapísaných označeniach pôvodu výrobkov

Číslo zápisu označenia pôvodu: 171

Číslo prihlášky: 2-2004

Názov: **Slovenská bryndza**

Orgán zabezpečujúci kontrolu dodržiavania špecifikácie:

Kontrola kvality a dodržiavania špecifikácie Slovenskej bryndze na základe špecifických objektívnych kritérií a senzorickeho hodnotenia vykonáva pravidelne **CERTEX, a. s.** v súčinnosti s Cechom bryndziarov Slovenska (predkladateľ žiadosti na CHOP).

S platnosťou od 21. 09. 2004

Dodatok k osvedčeniu o zápise označenia pôvodu

Číslo zápisu označenia pôvodu: **134**

Číslo prihlášky: **162-1979**

Znenie označenia pôvodu: **Cigeľská prírodná liečivá voda**

Držiteľ: C - spring, s. r. o., 080 06 Vyšná Šebastová 113, SK;

Typ produktu: Prírodná minerálna voda a pramenitá voda

(pôvodný názov Cigeľská minerálna voda upravený v zmysle Vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 480/2001 Z. z.)

Špecifikácia (opis vlastností alebo kvalitatívnych znakov výrobku, ktoré sú dané príslušným zemepisným prostredím, alebo opis poľnohospodárskeho výrobku alebo potraviny vrátane prípadnej suroviny a opis jeho základných fyzikálnych, chemických, mikrobiologických alebo zmyslami vnímateľných vlastností):

Názov:

Cigeľská prírodná liečivá voda

Opis poľnohospodárskeho výrobku, potraviny, použitých surovín, ich základných fyzikálnych, chemických, mikrobiologických alebo organoleptických vlastností:

Cigeľská prírodná liečivá voda je mikrobiologicky nezávadná podzemná voda vyvierajúca cez umelo vytvorený otvor. Je to prírodná liečivá voda, silne a veľmi špecificky mineralizovaná, hydrogénuhličitanovo-chloridová, sodná, uhličitá, studená voda so zvýšeným obsahom lítia a brómu, hypotonická. Hydrogeologický rozbor ju charakterizuje ako studenú jodobromovú soľankovú kyselku naftového typu.

Vymedzenie zemepisnej oblasti:

Zemepisná oblasť, z ktorej Cigeľská prírodná liečivá voda pochádza, je zo západu, severu a východu ohraničená líniou štátnej hranice medzi Slovenskou republikou a Poľskom, jej južné ohraničenie tvoria prirodzené geografické útvary - vrchy Busov a ďalšie - ohraničujúce z juhu katastre obcí Cigeľka, Petrová a Frička.

Dôkaz o pôvode:

Údaje potvrdzujúce, že táto prírodná liečivá voda pochádza z vymedzenej zemepisnej oblasti, sú čerpané najmä z kroniky obce Cigeľka. Obec Cigeľka vznikla v 15. storočí, v roku 1414 a stala sa súčasťou panstva Makovice.

Od nepamäti sa v obci nachádzali minerálne pramene, ale dlho boli akoby utajované a nedostali sa do zoznamu registrácie v 18. storočí, ktorý zostavoval Matej Bel a Ján Adam Rayman. Oficiálnym objaviteľom prameňa sa stal Ľudovít Tognio, ktorý v prvej polovici 19. storočia vyslal prvý pozitívny signál o týchto vodách do celej Európy. Už on označil túto vodu za jedinečnú, ako zásadito slanú s vysokou mineralizáciou a s vysokým obsahom jódu, brómu a alkalických látok, ktoré veľmi priaznivo pôsobia na zažívacie trakt. Na počesť objaviteľa dostal jeden prameň názov Ľudovít. Dr. Šároši označil Cigeľskú vodu za liečivú. V roku 1859 Daniel Wachtel konštatoval, že v katastri obce Cigeľka sa nachádza až 30 prameňov.

Ďalší významný prameň v Cigeľke dostal meno Štefan, podľa svojho upravovateľa Štefana Ambrozyho. Vodu z tohto prameňa zaradil B. Chryzer v roku 1900 medzi najlepšie alkalické vody v Uhorsku.

Z ďalších prameňov boli známe najmä Slovan (predtým Rákoczy), Podbusov, dva pramene Lazce, prameň Matka, Apollo, Glória, Veterán, Míka a mnohé iné. Ako zaujímavosť možno spomenúť prameň nazývaný Píšťalkový. Tento bol začiatkom 20. storočia vybavený píšťalkou, ktorá začala pri zvýšenom výstupe plynov z prameňa písať a tým upozorňovať obyvateľov na kvalitu vody so zvýšeným obsahom kyslíčnika uhličitého.

Cigeľská prírodná liečivá voda sa používala na pitné účely oddávna a mnohí odborníci už v 18. storočí tvrdili, že je žiaduce postaviť v tejto lokalite kúpele, nakoľko liečivé účinky týchto vôd boli nepochybné a lokalite predpovedali skvelú budúcnosť.

Oblasť, v ktorej sa nachádzajú cigeľské minerálne pramene, patrila v minulosti grófovi Erdodymu. Tento ich neskoršie predal prešovskému obchodníkovi Burghartovi. Nový vlastník začal v polovici 19. storočia vodu plniť do fliaš a expedovať do obchodnej siete. Kvôli zabezpečeniu požadovanej hygieny získanej vody sa tam uskutočnilo niekoľko zemných vrtov. Začiatkom 20. storočia bol v Cigeľke postavený malý drevený kúpeľný dom s ôsmimi kabínkami. Liečebné kúry tam absolvovali prevažne ľudia z blízkeho okolia a menej solventní, čo neprinášalo predpokladané zisky. Kúpeľné služby boli poskytované od roku 1918 až do roku 1958. V roku 1949 boli pramene znárodnené a prešli pod správu Československých kúpeľov a žriediel so sídlom v Prahe. V roku 1955 sa pre oblasť východoslovenského regiónu zriadil národný podnik Východoslovenské žriedla, ktorý mal v Cigeľke svoj závod. V roku 1995 došlo k transformácii tohto štátneho podniku na akciovú spoločnosť Minerálne vody Prešov. V roku 1996 bol vrt „CH-1“ v Cigeľke vyhlásený za prírodný liečivý zdroj Výnosom č. 3/1996MZ SR z 11.03.1996 v zmysle klasifikácie prírodných liečivých zdrojov podľa STN 86 8000. Od roku 2003 je vlastníkom pozemkov a oprávneným užívateľom tohto zdroja spoločnosť C - spring, so sídlom vo Vyšnej Šebastovej, okres Prešov, a to na základe rozhodnutia MZ SR zo dňa 21. 07. 2003.

Plnenie Cigeľskej prírodnej liečivej vody do fliaš pokračuje aj naďalej. Cigeľská prírodná liečivá voda je veľmi vyhľadávaná na Slovensku i v zahraničí. Nakoľko sa vyznačuje vysokým stupňom mineralizácie, jej užívanie na pitné účely by malo byť pod dohľadom a kontrolou lekára. Ako najvýznamnejšie prvky v tejto vode obsiahnuté sa uvádzajú jód, bróm, kyselina boritá, sodík a chlór. Najčastejšie sa používa pri liečbe ochorení tráviaceho traktu a žalúdka, pri poruchách látkovej výmeny a pri chorobách horných dýchacích ciest.

Zdroje:

Kronika obce Cigeľka

Štátny oblastný archív v Bardejove

Odborné publikácie:

Vestník Ministerstva zdravotníctva SR 1996

Opis spôsobu získavania, prípadne opis originálnych, nemenných miestnych spôsobov výroby:

Cigeľská prírodná liečivá voda sa získava z prírodného zdroja, ktorý vykazuje vysokú mieru stability zloženia v závislosti na čase. Tento zdroj sa nachádza v oblasti náležajúcej k magurskému príkrovu, ktorý je detailne prevrásnený systémom synklinálnych a antiklinálnych tvarov. Antiklinálne formy vytvárajú prevažne belovežské vrstvy, ktoré sú obyčajne veľmi detailne prevrásnené. Z hľadiska výskytu živíc a živočíchových produktov ich puklinatosť a klenbovité tvary poskytujú pre túto vodu rezervoár. Pre výskyt týchto minerálnych vôd sú veľmi dôležité priečne tektonické poruchy, ktoré pri vhodných litografických komplexoch vytvárajú pre minerálne vody výstupné cesty smerom k zemskému povrchu.

Pôvod minerálnych vôd v Cigeľke je daný podzemnou akumuláciou bezplynnej alkalickéj slanej jodobromovej vody, ktorá vznikla z bunečnej vody tých organizmov, z ktorých saprofikačnými procesmi vznikla nafta, za koncentrácie biogénnych prvkov v tejto naftovej vode oddelenej od nafty.

Bezplynná alkalická slaná jodobromná voda je už vo svojej podzemnej akumulácii nasycovaná kyslíčkom uhličitým juvenilného pôvodu a tým metamorfovaná na solankovú kyselku.

Preplynené solankové kyselky migrujú k povrchu v malom množstve cez málo priepustné pásma vo flyši po poruchových plochách a tektonicky oslabených líniiach. Vhodná tektonická štruktúra a zlomový systém umožňujú výron kyseliek na povrch.

Z chemického hľadiska sa Cigeľská prírodná liečivá voda vyznačuje vysokým obsahom alkalických kovov, hlavne iónov sodíka, značným obsahom bikarbonátov a chloridov.

Nepatrný obsah iónov alkalických zemín, najmä malý obsah síranových iónov (priemerne 40 mg/l) a vysoký obsah jódu (1,3 - 5,0 mg/l) a brómu, sú príznačné pre vody naftového typu.

Obsah kyslíčniku uhličitého dosahuje hodnôt viac ako 2 000 mg/l. Podľa osmotickej koncentrácie solí ide o hypotonickú minerálnu vodu, teplotou studenú.

Fyzikálno-chemické vlastnosti tejto prírodnej vody, odoberanej z vrtu „CH-1“ v katastri obce Cigeľka, ju zaradili aj do zoznamu prírodných liečivých zdrojov podľa STN 86 8000 v prílohe č. 1 výnosu č. 3 Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky z 11. marca 1996 o vyhlásení prírodných zdrojov za prírodné liečivé zdroje a za zdroje minerálnych stolových vôd: voda je charakterizovaná ako prírodná, liečivá, silne mineralizovaná, hydrogenuhličitanovo-chloridová, sodná, uhličitá, studená, celková mineralizácia dosahuje 30 455,0 mg/l, teplota 10,2 °C, obsah voľného CO₂ 2 012,4 mg/l, a ďalšími parametrami podľa rozboru štátom akreditovaného skúšobného laboratória: pH = 7,03, Na 8 206,4 mg/l, K 228,8 mg/l, Li 11,09 mg/l, Ca 161,9 mg/l, Mg 92,4 mg/l, Fe 0,24 mg/l, Ba 1,557 mg/l.

Mikrobiologické a biologické zloženie je v súlade s príslušnými normami a prípustnými limitmi pre tento druh prírodných liečivých vôd:

psychrofilné baktérie <1 KTJ/ml, mezofilné baktérie <1 KTJ/ml,

pseudomonas aeruginosa <1 KTJ/250 ml, enterococci <1 KTJ/250 mg,

koliformné baktérie <1 KTJ/250 ml,

čo je doložené zodpovedajúcimi protokolmi vydanými štátom akreditovaným a medzinárodne uznávaným laboratóriom.

Opísaný produkt sa plní do hygienicky bezchybného spotrebiteľského balenia takým technologickým postupom, ktorý vylučuje jeho akúkoľvek kontamináciu cudzorodými prvkami alebo látkami, nakoľko sa jedná o uzavretý okruh medzi odberným miestom vody a jej plnením do spotrebiteľského balenia.

Údaje potvrdzujúce súvislosť medzi kvalitou, vlastnosťami a zemepisným prostredím:

Charakteristické znaky Cigeľskej prírodnej liečivej vody sú jednoznačne dané miestnymi geologickými a hydrogeologickými pomermi ovplyvňujúcimi jej vlastnosti a pôsobenie na ľudský organizmus. Širšie okolie Cigeľky je budované po geologickej stránke paleogénom a kvartétnymi pokryvnými útvarmi. Paleogén je zastúpený hlavne vzájomne sa striedajúcimi bridlicami a pieskovecami. Hlbšie podložie paleogénu tvoria masívne eocénne pieskovce a bridlice, ktoré však v širšom okolí nevystupujú na povrch. Nad nimi sú uložené belovežské vrstvy - odkryvy v potoku Cigeľka. Pozostávajú prevažne zo slienitých ílovitých bridlíc a vložiek vápenitých pieskovcov. Tieto bridlice sa pôsobením minerálnej vody rozpadávajú a spôsobujú jej zákal. V nadloží týchto vrstiev vystupujú tzv. hieroglyfové vrstvy - vrchný eocén. Okolité morfoloicky exponované svahy sú budované masívnymi magurskými pieskovecami oligocénneho veku. Kvartérne pokryvné útvary sú zastúpené hrubozrnnými štrkami, ležiacimi pozdĺž potoka Cigeľky, ktoré tvoria ploché terasy s naplavenými ílovitými hlinami. Okolité svahy sú pokryté hlinitými suťami alebo úlomkami pieskovcov. Celá oblasť Cigeľky sa začleňuje do tektonickej jednotky magurského príkrovu. Hlavný systém zlomov prebieha v smere SV - JZ. Vhodná tektonická štruktúra a zlomový systém umožňuje migráciu minerálnej vody a udáva žriedlovú štruktúru cigeľskej skupiny minerálnych vôd. Táto migrácia, resp. pohyb vôd sa uskutočňuje za pomoci hydrostatického pretlaku okolitej vody a hlavne kyslíčnika uhličitého, ktorý je rozhodujúcou hybnou silou výstupu vody. Pôvod Cigeľskej prírodnej liečivej vody sa odborníkmi pre túto oblasť vysvetľuje najčastejšie ako dôsledok podzemných akumulácií, ktoré sa nedopĺňajú tzv. vadoznou vodou a ktoré vznikli najpravdepodobnejšie z bunečnej vody tých organizmov, z ktorých saprofikačnými pochodmi vznikla nafta, za súčasnej koncentrácie biogénnych prvkov v tejto vode.

Tento typ akumulácie sa predpokladá vo väčších hĺbkach flyšových hornín, z tohto dôvodu sa vody v Cigeľke označujú aj ako solankové kyselky naftového typu. Po tektonických zlomoch z flyšových podloží pod tlakom vystupuje juvenilný CO₂ a nasycuje i metamorfuje tieto vody na solankové kyselky. Výstup minerálnej vody k povrchu nastáva z mohutného komplexu vrchno-eocénnych belovežských vrstiev. Migrácia minerálnej vody je sústredená hlavne v pásme puklín v pieskovcoch. V celej zemepisne definovanej oblasti výskytu Cigeľskej prírodnej liečivej vody boli vytýčené ochranné pásma, ktorých účelom je chrániť túto žriedlovú oblasť pred akýmkoľvek poškodením, resp. nežiaducou hospodárskou činnosťou, ktorá by mohla narušiť doterajší stav, výdatnosť, výnimočné chemické zloženie, zdravotnú nezávadnosť, či dokonca preukázateľné liečivé účinky týchto vôd.

Orgán zabezpečujúci kontrolu dodržiavania špecifikácie:

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

Inšpektorát kúpeľov a žriediel

Limbová 2

837 52 Bratislava, Slovenská republika

Spôsob označenia na etikete:

Výrobca Cigeľskej prírodnej liečivej vody v súlade s touto špecifikáciou má právo pri označovaní výrobku, jeho prezentácii a iných aktivitách používať označenie „**Cigeľská prírodná liečivá voda**”. Na etiketách označujúcich výrobok musí byť toto označenie primeraným spôsobom zvýraznené.

(S platnosťou od 24.09.2004)